

ylitse muiden, ainoa persoona, ainoa taiteilija

**Matias
Keskisen
kuviteltu
elämä**

Tiina Pystynen

Matias Keskisen tuotanto käsittää suuren määrän urheilujärjestöille palkinnoiksi tehtyjä pienoisteoksia ja mitaleja, 8mm kaitafilmejä sekä valokuvaamalla tuotettuja mielikuvituskellisia elokuvastillejä. 60-luvun alussa Keskisen perustama yhdistys vuokrasi Ateneumin takaa elokuva-teatterin mainoskaapin ja ryhtyi esittelemään siinä AJANFILMI-teatterin kuviteltua ohjelmistoa. Usean vuoden ajan toimineessa "teatterissa" esitettiin mm. erilaisia keisari- ja tarzanaiheisiä elokuvia.

Taiteilija on toiminut myös esiintyvänä parturina Helsingin yömaajoissa, joissa hän puki asiakkaansa

"Yhteiskunta pakottaa omaan uomaansa mutta se ei ihminen menekkään sinne. Se on niin ku vasikka jota vedetään, se lyö vastaan, ei se menis väkisin millään vaik sitä vedetään, hännät katkotaan ja kaikkea. Ihminen on vähän samanlainen että pitää hännät ja kaikki katkoa ennen kuin se suostuu sitä väkijakolla menemään sinne, vaan se haluaa hakee sitä omaa reittiään ihminen omaa vapauttaan."

Videoelokuva Matias Keskisen kuviteltu elämä on kansantaiteilijan elämäntyön pirstaleista Veli Granön taiteilijan kanssa yhteistyössä sommittelema ja Maria-Kaarina Mykkäsen tekstien tukema upea kokonaisuus. Se sai alkunsa 1987 Granön kuvatessa kansantaiteilijoita käsittelevää valokuvakirjaansa Onnela.

parturoinnin jälkeen keisareiksi ja valokuvasi heidät.

Julkisuuteen Matias Keskinen nousi syksyllä 1989 kun hänen jättiläismäinen Kekkosen päätä kuvaava veistoksensa päätettiin siirtää pois Oulun keskustasta, jossa se oli ollut näytteillä, piiloon Neuvostoliiton presidentti Mihail Gorbatshovin ja ulkomaisen lehdistön silmistä. Kuljetuksen aikana veistos hajosi ja Matias Keskisen elämäntyön hui-pentuma tuhoutui.

ARJEN SUURMIEHET

Veli Granö jatkaa *Onnela*-kirjansa teemoja nostaessaan esiin niitä jotka

virallisen taiteen nimissä sivuutetaan. Katsoessaan suurmiesten selän taakse hän löytää arjen suurmiehet. Granön kameran edessä kansantaitelija saa todistajan olemassaololeen, toiminnalleen filmiohjaajana, näyttelijänä, koreografina, tangokuninkaana, steppaajana, kuvanveistäjänä. Granö todistaa miehestä joka on sinnikkäästi toteuttanut unelmiinsa kylähullun mainetta pelkäämättä.

Matias Keskinen muuttaa kuvitelmat todellisuudekseen. Pukee päähänsä peruukin ja filmaa itsensä tangolaulajana, Tarzanina tai Caesarina. Veli Granö näyttää unelmia ympäröivän rapistuneen autiuden. Pienin elein, äänittämällä tuulta: lehtipuiden kahinaa tai talven tuis-kua mustan ikkunan takana Veli Granö pistää minut kuuntelemaan yksinäisyyttä. Minua kylmää. Ja surettaa. Äkkiä näenkin kansantaitelija Keskinen itsessäni. Minulle paljastetaan oman elämäni, omien toiveitteni ja todellisuuden välinen ristiriita.

Kuuntelen kansantaitelijan yksinäisyyttä joka täyttyy työllä ja arjella. Miten on niinä päivinä kun kukaan ei ole todistamassa olemassaoloasi kansantaitelija Keskinen? Työ voi täyttää suuren osan yksinäisyyttä, mutta kokonaan se ei sitä täytä, ei peitä sitä yksinäisyyttä johon köyhien keisareiden kuvaaja voi joutua. Mitä silloin Matias Keskinen? Kun kaikki suuren kansakoulun huoneet ränsistyvät hiljaisuudessa, vesi on jäänyt kattilaan ja pimeyden keskellä vain yhdessä huoneessa palaa valo. Miten sen pimeyden yli jaksaa? Kuvittelun elämän avullako? Mitä sitten jos kuvitelmat pettävät?

Mutta Matias Keskinen pysyy hengissä täyttämällä koulun tyhjyyttä kekkosenpäillä, urheilijapat-sailla ja unelmillaan. Veistäessään ihailemansa suurmiehen, Kekkosen muotokuvia mopedilla ajavasta nukkavierusta taiteilijasta tulee osa ihailunsa kohdetta. "Vuorelle pääsyt tulee osaksi vuotta, sen palvottu huippu." kirjoittaa Marja-Kaarina Mykkänen.

Elokuva kertoo taiteilijaelämästä rehellisemmin kuin yksikään aiemmin näkemäni dokumentti tai elämäkerta "oikeista" taiteilijoista. Sii-

nä kansantaitelija paljastaa sellaisia asioita joita ammattitaitelija ei ikinä paljastaisi.

Elokuva on kunnianosoitus ihmisen toiveelle tulla joksikin, tulla kuuluisaksi, olla jotakin, sankari, suurmies. Se on kunnianosoitus ihmisen toiveille olla ikuinen, kuolematon. Sen kaltaiset toiveensahan ammattitaitelijat useimmiten paheksuen torjuvat ja sensuroivat itsestään. Matias Keskinen sen sijaan uskaltaa uneksia uljaasti ja rohkeasti.

ITSEPETOS

"Tämä säilyy tuhansia vuosia. Betoni säilyy 4000 vuotta." miettii Matias Keskinen ja valaa pilkkiviä, hiihtäviä, urheiluvia Kekkospatsaita betonista. "Niitä tulee kymmenkunta. Tuohon riviin. Siitä tulee komea näky."

Keskinen ilmaisee taiteilijan lapsellisen toiveen elää ikuisesti. Aina-kin töissänsä. Hän herättää tuon taiteilijan harhan että tekijä jäisi henkiin, säilyisi taiteessaan. Saman liikkuttavan harhan vallassa moni ammattitaitelijakin työskentelee, varmana työnsä merkityksestä ja arvosta. Vaikkei meidän työllämme tai olemassaolollamme mitään muuta arvoa tai merkitystä olekaan kuin minkä me itse sille keksimme. Keksimme elämällemme, työllemme, taiteellemme tarkoituksen ja mielen jaksaksemme elää siitä huolimatta että mitään merkitystä ei ole. Maailma tulee mainiosti toimeen ilman meitäkin.

Kuolema, tuhoutuminen, häviäminen on sietämätön loukkaus ihmisen kaikkivoipaisuuden haaveita kohtaan. Kuolema paljastaa ihmisen haavoittuvaisuuden, katoavaisuuden ja mitättömyyden. Sitä ihminen ei siedä. Taitavana huijarina hän rakentaa suojakseen temppeleitä, uskontoja. Mitä suurempi kauhu, tyhjyys katoamisen edessä, sitä suuremmat temppelit, sitä monimutkaisemmat jumal-järjestelmät. Samaa kuoleman kauhua historiakin selityksineen — keksiä mielettömälle elämälle mieli, keksiä päämäärä koska päämäärää ei ole. Palvomalla suurmiehiämme ja taiteilijajamme petämme itseämme.

Peitämme palvonnallamme elämän perimmäisen merkityksettömyyden, sen että ihminen tuhoutuu, eikä häntä koskaan enää sen jälkeen ole.

HÄPEÄ SUOMEN TELEVISIOLLE!

Kun Matias Keskinen Kekkoston monumenttia siirretään piiloon ja näen sen televisiuutisissa, ajattelen "sinne vaan", kuten joku niistä jotka ovat monumenttia piilottamassa ulkomaiselta lehdistöltä. Näen uutisissa suuren betoniveistoksen alkavan murentua ja lopulta hajoavan. Se ei minua kosketa. "Siitä vaan" — minäkin ajattelen, mutta kun nyt näen saman uutispätkän Matias Keskinen elämää vasten, en enää näekään pelkkää betonikekkosta vaan näen yhden miehen elämäntyön pirstaleina. Vasta kun Veli Granö on näyttännyt minulle kuinka valtava betonipää on syntynyt yhden miehen hulluista unelmista ja valtavan työn, kokonaisen elämän tuloksena, tuhansien laastiämpärillisten jälkeen, vasta silloin minä tajuan mitä on tapahtunut ja ymmärrän miten uutiskuvat kätkevät todellisuuden. Veli Granö näyttää minullekin kuinka me emme näe mitään vaikka me luulemme näkevämme.

Ja vielä lopuksi: Tällainen hieno elokuva saattaa jäädä televisiossa esittämättä sen takia että se on kuusi minuuttia liian pitkä. Se ei sovi ohjelmistokokonaisuuksiin ja aikatauluihin. Häpeä Suomen televisiolle! Veli Granön elokuva jatkaa paljastuksiaan vielä tälläkin tavalla näyttämällä ne ahtaat raamit joissa taidetta tehdään. Levikkiin pääsee vain sellainen taide joka ottaa kuuliaisesti huomioon mainoskatkojen rytmittämän tv-aikataulun. Turha puhua enää tämän jälkeen taiteellisesta vapaudesta. Sitä ei ole. Mutta taiteellista työskentelyä eivät nykyaikana suinkaan rajoita aiheen arkaluontoisuus tai epämieluisan todellisuuden paljastuminen, vaan mainoskatkoille ja rahalle alistettu televisiotodellisuus.

Se joka ei suostu typistämään taidettaan saa luopua työnsä julkaisemisesta. □